Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 35 (89). Пятніца, 9 Кастрычніка 1925 г. м. Вільня. Год II.

# ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 мес. 80 гр.
" " 3 " 2 зл. 40 гр.
Можна паштовымі маркамі.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз.
Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стр. — 15 гр
за радок нонпарэля: у тэксьце — 20 гр
на апош. стар. 10 гр.

## Memento mori.

„На сьвеце многа ёсьць такога,
Чаго ня сьнілась нашым мудрацам".

У апошні час уся польская прэса была запоўнена апісаньнямі прыезду ў Польшчу камісара заграпічных справаў Саўдэпіі, польска-расійскага арыстакрата „таварыша" Чычэрына.

Можна сьмела сказаць, што калі-б год таму назад хто небудзь папрабаваў прадказаць аб чым падобным да таго, што сталася апошнімі днямі ў Варшаве, дык яго пэўне палічылі-б здрайцам, або вар'ятам.

Хто мог падумаць, што прыдзе час, калі Польшча будзе прымаць „таварыша" Чычэрына, як свайго лепшага прыяцеля.

Аднак-жа гэта сталася фактам.

Нам беларускай меншасьці, наагул цяжка падымаць свой голас для крытыкі ў той час, калі Дзяржава шукае выхада з надзвычай цяжкага палажэньня.

Але, у даным выпадку мы ня можам маўчаць. Па першае, мы ня можам маўчаць дзеля таго, што зьяўляемся грамадзянамі гэтае Дзяржавы і жадаем, каб яна была моцнай. Па другое, як беларусы, мы лічым сваім абавязкам ратаваць ад бальшавіцкай навалы рэшту свайго народу, большая частка якога стогне і б'ецца пад ярмом комуністычнай улады.

Як грамадзяне, мы ня можам спакойна глядзець, як Дзяржава шукаючы выхаду, знаходзіць самы горшы, які толькі можа быць. Бо мы пэўны, што хаўрус з Крывавым Урадам ня можа быць добрым выхадам.

Тут ня мейсца гаварыць аб падставах і ўсіх адзнаках савецкай ўлады, аб яе ультра-імпэрыялізьме, аб ігнараваньні гэтай уладай законаў Божых і чалавечых, аб нарушэньні ёю трактатаў, прыгнечаньні народаў і г. д. бяз концы. Аб усіх гэтых адзнаках добра ведаюць і палякі. Аб гэтым сьведчыць надта сур'ёзны, поўны болю і вялікай небясьпекі за будучыну свае бацькаўшчыны, артыкул былага прэмьера Артура Сьлівінскага ў № 26 „Kurjera Porannego". „У асобе п. Чычэрына — піша аўтар — мы бачым выдатнага палітыка, аднаго з тварцоў Рапальскага трактату, шчырага прыхільніка нямецка-расійскага прыяцельства. Ня крыемся, што думаючы аб урадзе, прадстаўніком ягога зьяўляецца п. Чычэрын, мы ня можам ухіліцца ад балеяных успамінаў. Дзесяцьнасьць гэтага ўраду напамінае нам аб замучаных польскіх патрыётах, аб асабістых ахвярах, аб тых нашых братох, якія яшчэ і да гэтага часу знаходзяцца і гінуць у засьценках чрэзвычаек. У сэрцы нашым крывёю вырыты ўспаміны аб 1920 годзе, аб паходзе бальшавіцкай арміі на Віслу, аб „польскім урадзе", утвораным у Маскве, гэтай чырвонай Таргавіцы, якая на савецкіх штыках павінна была з трыумфам уламацца да нашай сталіцы і патокамі крыві заліць вуліцы Варшавы". „Ня ўсе дзяржавы згаджаюцца з правам польскай палітыкі на незалежнасьць і не адна з іх *хацела-б зрабіць нас бязвольным аружжам для барацьбы за чужыя мэты і пляны*. Савецкая Рэспубліка не перастае быць у вачох сьвета *знаком запытаньня*, у той час, як Расія царская мела страшную, аднак-жа багатую прошласьць, якая сьведчыла аб яе сіле і з гэтай сілай змушала ўсіх лічыцца".

„Калі ідэалам чырвоных валадароў сучаснай Расіі не перастае быць сусьветны пажар, які перад усім мае на мэце абхапіць сваім полымам суседнія краі, дык польска-савецкае паразуменьне павінна пачацца ад ліквідацыі гэтага ідэалу".

З гэткімі перасьцярогамі падыходзіць польскі патрыёт да новай „эры" ў польска-савецкіх адносінах.

З трывогай перад вялікай небясьпекай, глядзім на гэтае „паразуменьне" і мы беларусы. Але паміж намі, беларусамі і палякамі ёсьць вялікая розьніца. І розьніца гэтая ў тым, што палякі, *як народ*, не перанасілі яшчэ ўсяго таго гора—жаху, якія прыносіць з сабою бальшавіцкая ўлада. Палякам, і ў Савецкай Расіі, было ня так цяжка, як нам беларусам. Дзеля гэтага палякі ня так востра і адчуваюць усю ненармальнасьць польска-савецкага альянса, як гэта адчуваем мы беларусы. Мы праконаны, што гэтае зьбліжэньне будзе пачаткам вялікіх няшчасьцяў для Польшчы. Сусьветная комуністычная рэвалюцыя, якая ўжо не зьяўляецца далёкім жупелам, а ёсьць зусім рэальнай пагрозай усяму сьвету, знойдзе сабе яшчэ адзін моцны плацдарм—Польшчу.

Вялікі хітрэц, віртуоз-палітык, геніяльны купец, магутная дзяржава Англія, яшчэ два гады таму назад, прабавала рабіць тое, што цяпер робіць Польшча. А сёньня гэта-ж самая Англія ўсе высілкі скіроўвае на падгатоўку інтэрвэнцыі проці комінтэрна. Аднак-жа за два гады „нармальных" зносінаў з Англіяй, бальшавікі здолелі зрабіць многае: ангельская комуністычная партыя вырасла да вялікіх разьмераў, яна разьбіла і разлажыла рабочую партыю (Labour Party), апанавала прафэсіянальныя саюзы і зьвязала ангельскі ўрад так, што цяпер ужо Англія *сваімі сіламі* ня можа выступіць проці комінтэрна. Калі-ж прыняць пад увагу, што Англія зьяўляецца дзяржаваю *нацыянальнай*, бо ў ёй няма „меншасьцяў", апрача жывучых зусім асобна ірляндцаў; што Англія географічна была зусім ізалявана ад Саўдэпіі, дык робіцца страшна за Польшчу—край, дзе адна трэцяя частка насяленьня ня польская, дзе культурнае разьвіцьцё народных масаў стаіць вельмі ніска; дзе няма, фактычна, граніцы з бальшавікамі, што дае магчымасьць для шырокай комуністычнай агітацыі з Масквы.

Мы пэўны, што першым рэальным рэзультатам польска-савецкага паразуменьня — *будзе ўтрата Польшчай крэсаў*.

Той факт, што бальшавікі падпісалі Рыскі трактат ня мае ніякае вагі, бо яны гэтак-жа сама падпісывалі трактаты, якімі прызнавалі незалежнасьць Грузіі, Арменіі і г.д. Праўда, яны „de jure" і не нарушалі гэтага прызнаньня, але „зрабілі" так, што гэтыя дзяржавы „самі" абвесьцілі сябе Рэспублікамі Саветаў. Дык няўжо-ж бальшавікі ня выкарыстаюць гэтак удачнай для іх палітычнай сытуацыі для аб'еднаньня Заходняй і Усходняй Беларусі? Няўжо-ж яны дарма палажылі гэтульк працы на агітацыю і пашлі на поўныя ўступкі менскім беларусам? Не, ніколі бальшавікі не адмовяцца ад рэалізацыі аб'еднаньня Беларусі „пад уладай работнікаў і сялян!"

Трудна зразумець чым кіраваліся ў сваей працы гэтыя палітычныя кругі, якія зьяўляюцца ініцыятарамі польска-савецкага паразуменьня. Прыходзіцца дапусьціць адно з двух: альбо яны зусім не разумеюць, што гэтае „паразуменьне" пагражае Польшчы стратай крэсаў, альбо, як кажа п. Сьлівінскі „тыя групы нашага грамадзянства, якія часта і даволі галасьліва маніфэстуюць сваё славянафільскае пачуцьцё... зусім пераконана парашылі адступіць крэсы Савецкай Расіі. Бо не за пекныя-ж польскія вочы бальшавікі пайшлі так далёка, што абяцаюць, нават, Польшчы абарону ад чырвонай арміяй ад нямецкіх прыцязаньняў.

І перад новай, бліскай і страшнай небясьпекай захапленьня нашых апошніх беларускіх зямель Чырвонай Уладай, мы падымаем свой голас для перасьцярогі. Мы разьлічаем, што на гэты раз голас наш ужо ня будзе адзінокім, а зьліўшыся з галасамі ўсіх грамадзян крэсаў, без розьніцы нацыянальнасьці, магутным рэхам пракоціцца па ўсей Беларусі і зьмусіць прыслухацца і лічыцца з ім і варшаўскіх палітыкаў. Бо гібель крэсаў будзе ня толькі гібельлю нас беларусаў, ал таксама і палякоў-крэсоўцаў...

Бальшавікі нават ня крыюць сваіх плянаў. У той час, як Варшава прымала „дарагога" госьця Чычэрына, як memento mori для Польшчы, пачулі мы словы другога савецкага дыплёмата Радэка, надрукаваныя на шпальтах *афіцыоза Савецкага Ураду*: „што СССР. ня імкнецца да падзелу Польшчы; што-ж датычыцца комуністычнае небясьпекі, дык слова можа быць не аб падзеле Польшчы, а *толькі аб утварэньні Польшчы Савецкай*".

## Палітычны агляд.

Апошні час азначыўся буйнымі палітычнымі здарэньнямі, якія ашаламілі ўсю Эўропу. На першым месцы трэба адзначыць польска-савецкае зьбліжэньне і выступленьне Чэха-Славакіі з прапазыцыяй пачаць беспасрэдныя перагаворы з Нямеччынай у справе ўсходняга гарантыйнага дагавора.

Пасьля таго, як выясьнілася, што заходні, або Рэйнскі гарантыйны пакт, не абойме ўсходніх межаў Нямеччыны з Чэха-Славакіяй і Польшчай і, што на будучай конфэрэнцыі міністраў заграпічных справаў Англіі, Францыі і Нямеччыны ў Швайцарыі, польскія і чэшскія прадстаўнікі ня будуць прыняты з рашучым голасам, чэшскі міністэр заграпічных спраў Бэнэш пастанавіў пачаць самастойныя перагаворы з Нямеччынай аб бясьпецы супольных граніцаў. Гэты крок, зроблены, быццам, не бяз ведама і згоды Англіі. А з другога боку на пастанову Чэха-Славакіі меў напэўна ўплыў зварот у польскай заграпічнай палітыцы ў напрамку зьбліжэньня з С. С. Р. Р. Чэха-Славакія, як ведама, заўсёды спрыяла Расіі; незалежна ад яе дзяржаўнага ладу. Зьбліжэньне Польшчы з С.С.Р.Р. пагражае Чэха-Славакіі поўнай ізоляцыяй. І дзеля гэтага яна, ня гледзячы на тое, што ў красавіку сёлетняга году распачалося зьбліжэньне з Польшчай, пастанавіла рашуча зьмяніць палітычны курс у бок зьбліжэньня з Нямеччынай, асабліва дзеля таго, што апошняя нічога ня мае проці сучасных межаў з Чэхіяй. Пасьля таго, як утварылася Чэха-Славакія на руінах Аўстра-Вэнгерской манархіі, у яе склад не ўвайшлі чыста нямецкія землі. На тэрыторыі Чэха-Славакіі ёсьць больш за 2 мільёны аўстрыйскіх немцаў, якія карыстаюцца значнай свабодай і дзеля гэтага не надта імкнуцца да злучэньня з Нямеччынай. Нямеччына прыняла прапазыцыю Чэха-Славакіі.

Гэты крок Чэха-Славакіі прысьпешыў польска-савецкае зьбліжэньне. Польскія правыя партыі—фінансісты і фабрыканты ўжо даўно стараліся наладзіць больш цесныя гандлёвыя зносіны з С.С.Р.Р., якія без палітычнага зьбліжэньня немагчымы. А пасьля таго, як пачалася мытная вайна з Нямеччынай і польскі вываз на захад

амаль што зусім спыніўся, эканаміч нае збліжэньне Польшчы з С. С. Р. Р. зрабілася актуальным. У польскай правай прэсе ўсё часьцей пачалі зьяўляцца артыкулы на карысьць гэтага збліжэньня. Навет у апошніх двох прамовах прэмьера Грабскага, аб фінансавым крызісе, можна было між радкамі прачытаць аб неабходнасьці збліжэньня з С.С.Р.Р. Ен заявіў, што галоўнай прычынай эканамічнага крызіса ў Польшчы ёсьць тое, што прамысловы район не датарнаваны да ўнутраннага рынку. Апрача гэтага польскія тавары, як па сваей дарагізьні, гэтак сама і па гатунках, не вытрымоўваюць конкурэнцыі на заходнім рынку. Шлях для польскай прамысловасьці ідзе толькі на ўсход. Польская прамысловасьць можа існаваць толькі ў сувязі з С.С.Р.Р. Раней гэтак і было разьлічана, што лодзінскія тавары разыходзіліся па ўсей Расіі. У спакойны час з Польшчы вывазілі ў Расію тавараў прыблізна на 500 міл. руб., а цяпер гандлёвыя абароты не даходзяць і 10 міл. руб. Толькі ў апошні час крыху павялічыліся, але і то ў крэдыт: саветы ўзялі прыблізна на 3 міл. дал. тавараў ад лодзінскіх прамысловцаў і выдалі ім вэксалі на 3—6 месяцаў. Але, ня ведама, як яны будуць плаціць па гэтых вэксалёх.

Пытаньне аб эканамічным збліжэньні з С.С.Р.Р. было б надта простае, калі б гэтаму не перашкаджаў савецкі дзяржаўны лад, які не дапускае магчымасьці правільных гандлёвых зносінаў. Англія, Нямеччына і Амэрыка ды інш. дзяржавы не гандлююць з С. С. Р. Р. не дзеля таго, што не маюць чым гандляваць або ня хочуць, але дзеля таго, што з саветамі гандляваць немагчыма. Англія першая падпісала з бальшавікамі гандлёвы дагавор. І калі ёй рабілі дзеля гэтага закіды, дык Л. Джордж, які ў гэты час быў прэмьерам сказаў: „мы можам гандляваць і з людаедамі". Але пасьля аказалася, што з бальшавікамі не так лёгка гандляваць, як напрыклад, з афрыканскімі людаедамі. Дзеля бальшавікоў важны не гандаль, але комуністычная прапаганда за граніцай. Усе іхнія гандлёвыя прадстаўніцтвы былі толькі крыніцамі прапаганды. Праз іх ідуць усе грашовыя падмогі на агітацыю. Гэта ўзапраўды агенцтвы маскоўскага комінтэрна, на чале якога стаіць Зіноўеў. Немцы, якія добра ведаюць варункі расійскага жыцьця, нічога не маг і зрабіць з бальшавікамі і адмовіліся ад усіх прапанаваных канцэсіяў. Адна толькі Амэрыка вытрымала характар. Яна заявіла, што пакуль у Расіі будзе панаваць комуністычны тэррор, пакуль ня будзе грамадзкай свабоды і нашаны прыватнай маемасьці, ня можа быць і гутаркі аб гандлёвых і прамысловых зносінах з С.С.Р.Р. Аб гэтым, ведама, хутка праканаецца на сваей уласнай скуры і Польшча. Гандлёвыя зносіны з бальшавікамі дадуць ёй больш клопату, як карысьці. У гэтым вось і ўся трагэдыя палажэньня Польшчы. Яна можа гандляваць толькі з С.С.Р.Р., але савецкі лад у С.С.Р.Р. перашкаджае ёй у гэтым.

Зьмяніўся, быццам настрой і ў С.С.Р.Р. Справа ў тым, што з падпісаньнем заходняга дагавора і ўступленьнем Нямеччыны ў Лігу Народаў аслабела прыяцельская сувязь Нямеччыны з Саветамі, якія аканчальна ізоляваны. Наладжываецца агульны антысавецкі фронт. Бальшавікі не скрываюць усіх шкодных для сябе рэзультатаў, якія выплываюць са згоды Нямеччыны з Англіяй і Францыяй. Дзеля гэтага яны стараюцца перашкодзіць паразуменьню Нямеччыны з Францыяй і Англіяй, пакуль яшчэ ня позна. А тут акурат падвярнуўся спрыяючы палітычны настрой у Польшчы, якая таксама мае падставы нездаваленьня з прычыны паразуменьня Нямеччыны з саюзьнікамі, дзеля таго, што гэтае паразуменьне аслабляе немцам рукі на ўсходняй граніцы.

Бальшавікі, увесь час цкаваўшыя проці Польшчы, якая стаіць на іхнім шляху на захад, адразу зрабіліся не прыяцелямі, хочучы выкарыстаць Польшчу дзеля сваіх палітычных мэтаў. Савецкі камісар загранічных справаў Чычэрын, едучы ў Заходнюю Эўропу, каб перашкодзіць падпісаньню заходняга пакта, згодзіўся паехаць у Варшаву і асабіста спаткацца з польскім міністрам загранічных справаў Скшынскім. Яго ў Варшаве прынялі вельмі добра. Адбыўся рад паседжаньняў. Большая частка польскай прэсы, прыняўшы заяву Чычэрына шчыра, будуе шырокія пляны будучай польска-савецкай прыязьні. Але трэба ў гэтым сумлевацца. Пакуль бальшавікі застаюцца бальшавікамі, усялякая з імі прыязьнь можа зрабіць толькі шкоду.

N.



# Палітычная хроніка.

## У ПОЛЬШЧЫ.

5 гэтага месяца Міністэрства Скарбу прадставіла ў Сойм бюджэт дзяржавы на 1926 г. Даходы бюджэту прадбачаны ў суме 1.889.368.878 злот., выдаткі—1.887.947.049 злот. Выдаткі зьменшаны на 277.955.172 злот. Найбольшы выдатак прыходзіцца на ваеннае міністэрства — 600 міл. злот. (болей 35 працэнтаў усей перадбачанай сумы выдаткаў). Калі-ж прыняць пад увагу, што ў ліку выдаткаў і другіх міністэрстваў ёсьць расходы на ваенныя патрэбы, дык акажацца, што разам ваенныя выдаткі дасягаюць 50 прац. усяго расходнага бюджэту. На народную асьвету выдаецца ў два разы меней: на міністэрства асьветы асыгнуецца 315 500.000 зл.

Бюджэт значна зьменшаны проці прошлага году; агулам бюджэт зьменшаны на 190 міл. злот.

4 г. м. ўвечары ў вастрозе ў Ломжы ўзьняўся бунт арыштаваных. Вязьні забарыкадаваліся ў адной з камер і патрэбавалі звальненьня. Пры гэтым кавалкамі жалеза прабавалі выламаць дзьверы. Паліцыя прыбыўшая на помач знайшла вастрог у поўнай цемры, бо дроты ад электрычнага асьвятленьня аказаліся перарэзанымі. Прышлося ўжыць аружжа. Стрэлялі перш ўгару, для пастраху, пазьней у камеры. Некалькі арыштантаў ранена, адзін забіты.

Польскі лоты, як ведама апошнія часы, пасьля спадку — крыху паправўляецца. Але ў зьвязку з гэтым зьявілася патрэба перагляду і зьмены ўсей эканамічнай палітыкі Польшчы. Дзеля апрацаваньня ўрадовых законапроэктаў па гэтым пытаньням выбрана спэцыяльная эканамічная рада, у якую ўвайшлі апрача прадстаўнікоў ураду—прадстаўнікі ўсіх галінаў эканамічнага жыцьця і фінансавых сфэраў Польшчы. Рада займецца абгаварываньнем эканамічных пытаньняў.

## ЗА ГРАНІЦАЙ.

**Нямеччына.** У часе пабыту тут Чычэрына абгаварываліся ўсе пытаньне зьвязаныя з узаемнаадносінамі Расіі і Нямеччыны. Як паведамляюць немецкія газэты, шмат пытаньняў вырашаны ў сэнсе пажаданым для абедзьвюх старон. Гандлёвы дагавор будзе падпісаны Чычэрын сьцьвярджае, што Саветы зусім не маюць на мэце перашкаджаць у яе загранічнай палітыцы. Эканамічная згода Саветаў з Польшчай ні ў якай меры не скіроўываецца проці Нямеччыны.

У немецкай прэсе ўсё часьцей раздаюцца галасы за „рэвізію ўсходніх граніц". Гутарка ідзе аб т. зв. Гданскім калідоры. Падаецца навет проэкт замяніць з Польшчай гэты калідор на Клайпэду. Адначасна з гэтым высоўваюцца прэтэнсыі і на Клайпэду.

**Турцыя.** У зьвязку з пытаньнем аб Масуле—туркі пачалі гатовіцца к магчымай вайне з Англіяй. Праводзіцца часьцічная мабілізацыя. На граніцы Іраку (па суседзтву з Масулам) концэнтруюцца войскі. У барацьбе туркам, як інфармуюць, мае памагаць Расія.

За апэтыты ангельцаў на масульскую газу—як-бы ізноў не разгарэўся пажар...

**Мароко.** Французы і гішпанцы бьюць кабілаў. Занята шмат месцовасьцяў і гарадоў. Занята ўжо сталіца Абд-Эль-Крыма—Аджыр.

**Чэхаславакія.** Міністэрства загранічных справаў зьвярнулася да Нямеччыны з прапазыцыяй заключэньня дагавора аб нятыкальнасьці чэскіх граніцаў. Крок гэты вызваны тым, што проэкт „гарантыйнага пакту" не абыймае граніц Чэхіі (як і Польшчы) з Нямеччынай і чэхі хочуць забясьпечыць свае граніцы сэпаратным дагаворам. Загранічная прэса лічыць гэты крок Бэнэша надўдачным і, галоўным чынам, шкодным для Польшчы.

# Панас і Тадорка.

Ці далёка да Лепля, Тадор?—пытаўся сьляпы Панас свайго павадыра, малога мальца гадоў васьмёх.

— Ат! я колькі разоў ужо казаў... недалёка, адчапіся ўжо!

Ішлі цяжка ступаючы, сьляпы за відучым па гарачым пяску.

Дарога, што колькі крокаў, віляла ў бакі абыходзячы балоты, завані, сажалкі.

Пот з іх ліўся руччом, асабліва змучаным чуўся малец. Сьляпы быў моцным мужыком, сярэдніх гадоў, у армяку, паверх кашулі і штаноў палатняных, босы; праз плечы, на матузу, вісела вялізая торба.

Падпіраючыся тоўстым кійком, які быў падпорай яго і абаронай ад сабак, Панас другой рукой трымаўся за правую руку Тадоркі.

Тадорка быў зусім дрэнна апрануты: адна кашуля ды штаны і тыя парваныя; твар запалены, жоўта-цьмяны ад сонца, валасы як лён.

Тадорка відаць быў нечымсь нездаволены, бо на запытаньні Панаса не хацеў даваць адказу, на'т „агрызаўся".

Панас моцна сьціснуў тады руку яго, аж сыкне малец і сьціхне ураз-жа.

— Сядзем на гэтым узгорку, прагаманіў Тадорка і стаў.

— Чаму? — запытаўся нездаволена Панас.

— Далей немагчыма йсьці гэткай пякотай.

— А я кажу ідзі! У Леплі адпачнём! — гаркнуў сярдзіта Панас і сьціснуў моцна руку мальца,—той аж прысеў ад болю.

— Непайду, хоць ты трэсьні! Есьці хачу і адпачыць!

— Вядзі ў засень!

Недалёка было дрэва. Тадорка падвёў туды Панаса і сеў змучаны на траву,—за ім абмацаўшы кійком мейсца сеў і Панас

— Дай есьці! Сам усю дарогу жор, як не ў сябе! — са злосьцю „скуліў" Тадорка; Панас дастаў цьвёрдую гамолку падпаленага сачня, ткнуў яму, абмацаўшы, у самы твар.

— Давіся, каб цябе пярун!

— Ня тыкай гэтак да твару, бо і я тыкну!—злаваўся малец: — Што гэта мне сухі хлеб. Давіся ім! Сам, дык гарэлку п'е, мясам заедае!

Панас і запраўды піў ужо проста з бутэлькі сівуху і заедаў хлебам з мясам.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Здаўна ўжо ня было ладу паміж імі: Панас „лёгкаважны" павадыра і толькі сябе дагліядаў,—піў і еў добра; Тадорка напоў-галодна ледзь жыў. Сягоньня, выведзены з цярплівасьці, ён сьмела агрызаўся.

— Сам п'е, халера, а...

— Ты ня лайся! — узлаваўся Панас і хочучы схапіць за валасы Тадорку, рукой маханую у паветры, — той спрытна адхінуўся і ўскочыў сярдзіта пазіраючы на Панаса, які рукамі, пасьля кійком, шукаў яго, зніячэўку хочучы злавіць або ўдарыць мальца.

— Заставайся-ж тутака, калі ты гэткі! Няхай цябе чэрці ўжо водзяць, а не я! — крычэў насьмешліва-злосна Тадорка, адыходзячы дарогай да Лепля.

Тут толькі ўсхапіўся Панас, што дрэнна зрабіў; галава запрацавала, хапіла злосьць.

Забіў-бы, здаецца, мальца, але той далёка адыйшоўся, — а самому сьляпому ні з мейсца... Лепля далёка...

— Тадорка, дзяцёнак! Хадзі, на! Я-ж толькі сьмяяўся з цябе, а хацеў даць мяса ды хлеба і табе! Хадзі, ня дурыся, каток! — прасіў Панас.

— Досыць ужо мне ад цябе цярпець! Прапа дзі ты!

Панас бычыў, што не на жарт думае Тадорка ўцячы, — злосьць кіпела ў ім, але...

— Галубок, Тадорка, выбач! перапрашаю цябе каток! — прасіў ён, робячы голас ветлівым.

— Досыць абяцанак, ня веру табе!

Чуў Панас па голасу, што Тадорка далёка ўжо. Паветра паказывала, што блізка ноч...

— Хадзі, каток! Вып'еш, пад'ясі; давядзі да Лепля, а там ужо як захочаш!

**Швэйцарыя.** У Жэневе закончыласа чарговая VI сэсія Лігі Народаў.

Пытаньне аб гарантыйным пакту не вырашана і перададзена на конфэрэнцыю паслоў заінтарэсаваных дзяржаваў. Аднак прынцыпова высьнілася, што пакт агранічыцца толькі заходнімі граніцамі Нямеччыны. Гэта значыць, што граніцы Польшчы пакт не абымае. На паседжаньні Лігі дэлегат Літвы—Гальванаўскас унёс прапазыцыю аб тым, каб Ліга ўлажыла конвэнцыю аб нацыянальных меншасьцях, якую-б павінны былі падпісаць усе дзяржавы ўваходзячыя ў Лігу. Прапазыцыю падтрымоўвалі Польшча і Румынія. Але яна праваліласяа.

Справа аб Масуле таксама нявырашана. Туркі катэгарычна заявілі, што буцуць з аружжам ў руках бараніць свае правы на гэтую провінцыю. Выбрана камісія якая павінна абсьледаваць пытаньне на месцы.

У Локарно зьехаліся дэлегаты Англіі, Францыі, Нямеччыны і Бэльгіі. Гэта першая конфэрэнцыя, на якой немцы засядуць за агульным сталом народаў побач з пераможцамі, як роўны з роўным. Прэзэсам конфэрэнцыі мае быць Чэмбэрлэн. На будучым тыдні маюць быць запрошаны дэлегаты Польшчы і Чэхіі.

У зьвязку з конфэрэнцыяй сюды прыехаў сэкрэтар савецкага пасольства з Парыжу, які будзе данасіць Савецкаму ўраду і Чычэрыну аб ходзе конфэрэнцыі.

**Англія.** Справа Масула, падзеі ў Кітаі, конфэрэнцыя „пактавая“—вось актуальныя агульна-палітычныя пытаньні. У ўнутраным жыцьці—найбольшае ўражаньне вызывае ажыўленьне ў працы лібэралаў і партыі працы, а галоўным чынам проэкт радыкальнай зямельнай рэформы састаўленай Ллойд-Джорджам. Па гэтаму проэкту ўсю зямлю трэ' аддаць фэрмамі—сялянам. Уласьнікі атрымалі-б за гэта адшкадаваньне.

**Літва.** У зьвязку з літоўска-польскай конфэрэнцыяй у Копэнгагэне—ў Літве наступіла зьмена міністэрскага кабінэту. Сярод літоўскага грамадзянства шырыцца імкненьне да згоды з Польшчай. Адкрыта вядзецца гутарка аб фэдэрацыі. У Клайпэдзе завострываюцца адносіны паміж літоўцамі і немцамі.

# Агляд прэсы.

У зьвязку з прыездам у Польшчу „таварыша“ Чычэрына, уся правая польская прэса не перастае пяяць яму, а разам з ім і С.С.Р.Р., хвалебныя гімны. Толькі адна віленская газэта „Słowo“ займае сярод гэтага дружнага хора зусім асобную пазыцыю і востра выступае проці польска-савецкага паразуменьня.

У артыкуле „Wobec wizyty p. Czyczeryna“, зьмешчаным у № 225, газэта падводзіць усе плюсы і мінусы гэтага паразуменьня. Зусім слушна аўтар бачыць у ім больш мінусаў, чым плюсоў.

> „Англія навучаная ўласнай практыкай, зразумела тую небясьпеку, якой зьяўляецца бальшавізм для сьвета і дзеля гэтага йдзе ў кірунку ўтварэньня ў Эўропе антыбальшавіцкага фронту... Ня трэба забывацца, што на дапамогу ў справе утварэньня гэтага фронту, Англія найбольш разьлічае на Нямеччыну, ня трэба таксама забывацца, што Польшча знаходзіцца напярэдадні перагавораў з Нямеччынай і невядома яшчэ чаго зажадае апошняя ў справе нашых заходніх межаў. Возьмем, далей, пад увагу, што Францыя, аслабеўшая фінансава, з неўрэгуляванымі ўнутранымі справамі і занятая вайной у Мароко, ня зможа, як сьлед, бараніць нас ад прэтэнсыяў Нямеччыны, бо калі-б нават і жадала гэта зрабіць, дык голас яе ў сучасны мамэнт ня будзе мець патрэбнае вагі. Ці, прымаючы ўсё гэта пад увагу, можа быць карысным для нас вядзеньне такой палітыкі, якая бязумоўна ідзе ў разрэз з палітыкай ангельскай?

Далей аўтар зварачвае ўвагу на тую небясьпеку, якой пагражае гэтае паразуменьне ўсей Эўропейскай цывілізацыі:

> „Эўропа пачала прабуджацца ад летаргіі першых пасьляваенных гадоў, яна пачула ў сабе сумленьне, знайшла ізноў пачуцьцё Дабра і Зла. Магчыма, што гэта наіўнасьць, але здаецца, што ня толькі матэрыяльныя інтарэсы, ня толькі страх перад нацыяналізацыяй сьродкаў прадукцыі і транспарту“, а галоўным чынам—начынаючае будзіцца сумленьне Эўропы, змушае яе імкнуцца да стварэньня антыбальшавіцкага фронту. У адвечнай барацьбе Дабра са Злом, тая частка людзей, цывілізацыя якой абапёрта на Хрыстовай навуцы, ня можа доўга заставацца нячыннай. І ў гэты мамэнт Польшча прымаючы ролю пасрэдніка паміж Францыяй і Саветамі, стала на старане Зла. Нажаль гэта праўда, бо перагаворы аб паразуменьні зьяўляюцца брамай для мірнага наступленьня бальшавізма ў Эўропу.

І далей:

> Мы зьбіраемся адчыніць дарогу ў Эўропу навале страшнейшай чым турэцкія і татарскія, бо не варожай веры, а толькі поўнаму няпрызнаньню Бога і ўсялякай рэлігіі, ня чужой цывілізацыі, а зьдзічэньню і звыродненьню, ня іншай этыцы, а гнілі маральнай—на згубу Эўропы, але перадусім на згубу сваю ўласную“.

Запраўды цьвярозы голас!

# У С. С. Р. Р.

## „Грабь награбленое“.

22 г. м. у Слуцку сярод белага дня было аграблена дзяржаўнае казначэйства, пры гэткіх абставінах: у гэты дзень, асабліва многа народу было ў казначэйстве. Стаў шум, гоман. Урадоўцы вельмі „недалікатна“ выразілі жаданьне каб усе супакоіліся. На гэта з народу пачулася: „што, яны будуць на нас крычэць? Бій іх! Бій бальшавікоў!“ Усе прысутныя кінуліся на ўрадоўцаў і пачалі іх біць, а пад шумок — кучка людзей дабралася да касы. Пачаўся рабунак. Выззваны атрад ГПУ абкружыў будынак, і пачалася лоўля рабаваўшых. Удалося злавіць каля 30 чалавек. Большая частка ўцякла, забраўшы каля 500 тысячаў чырвонцаў. Злоўленых, пасьля страшэнных зьдзекаў, расстрэлялі без суда.

Што-ж: „цягаў воўк, пацягнулі і ваўка“ як кажа прыказка. Бальшавікі самі ўсюды крычэлі „грабь награбленое“. А хто болей награбіў як не яны? Ну і грабяць... толькі ўжо іх...

## Выбух у казармах.

28 г. м. у артылерыйскіх казармах у Бабруйску здарыўся выбух снарадаў. Лічуць, што гэта кім-небудзь зроблена сумысьля. Аднак вінавайцаў не знайшлі.

## Масавыя арышты.

Чым слабей чуе сябе ўлада, тым мацнейшы бывае тэррор. У страха, кажуць, вялікія вочы. І баючыся за свой лёс, слабы ўрад заўсёды і ўсюды сочыць і бачыць ворагаў. Бальшавіцкая ўлада ня надта добра сябе чуе. „Знает кошка чье мясо с'ела“. І баючыся, каб ня прыйшлося хутка здаць рахунак за тое, што зрабілі—комуністы пільна сочаць ворагаў. Аднаго слова даволі і—„пажалуйте ў кутузку“. Арышты адбываюцца масамі Дзесяткі тысяч людзей, няма ведама за што, гніюць ў турмах ў ссылках. Не спадабаўся чэкісту і — даволі. Турма абясьпечана. У Барысаве, напрыклад, 27 г. м. былі арыштаваны ўсе больш-менш інтэлігэнтныя жыхары. За што? „по подозренію“. З іх асоб 10 праз пару дзён звольнілі, (нават і там звольнілі! Відаць не маглі-ткі прычапіцца!)—але рэшту трымаюць у турме.

## Усе для... вайны.

„Красная Звезда“ паведамляе што заступнік Фрунзэ—Уншліхт на паседжаньні наркома выступіў з проэктам мілітарызацыі прамысловасьці. Па яго тлумачэньню *падгатоўка ўсяго краю да вайны зьяўляецца галоўнай мэтай дзяржаўнай сыстэмы Савецкай Расіі.* Проэкт прыняты.

Бальшавікі запанавалі дзякуючы лёзунгу „далоў вайну“. А цяперака—вышла шыла з мяшка: усё для вайны!

## Спаскуджанай царквы ня трэба.

Уначы на 22 г. м. у Рагачове спаліўся будынак быўшай царквы, у якім бальшавікі зрабілі кінэматограф. Абвінавачываюць жыхароў, якія былі вельмі абураны прафанацыяй сьвятыні. Даконваюцца масавыя арышты.

## Вынікі савецкага выхаваньня.

Да жыхара вёскі Гарбачы — Ка-

# ДУБ і ГАРБУЗ.

*(З баек Красіцкага).*

Калі ўжо варыву пасьпець прыйшла пара,—
Ты доўга рос?
Гарбуз у дуба запытаўся,
„Сто лет“.
— А я вось у сто дзён,
дык вырас як гара!
„Што толку ў тым, што хутка
так вялікім стаўся“,
Дуб кажа:
„Сталецьці я жыву,
бо рос памаленьку, нязначна.
„А ты вось — хоць вялікі,
дый,кажуць, вельмі смачны
„І хараством сваім слывеш
„Як хутка гэтак вырас,
так хутка і памрэш!“

I шмат каму ў наш век
Трэ‘ памятаваць праўду гэту,
Што чым хутчэй дабіўся славы
чалавек—
Хутчэй тым канець ў Лету

**Б. Друцкі.**

---

Дзеля галоднага аргумэнт „вып'еш і пад'ясі“ — наймацнейшы; Тадорка болей ня думаў. Вярнуўся да Панаса, прысеў і кажа:

— Ну давай выпіць ды пад'есьці, калі так!

Панас дакрануўся да яго слабога цела рукамі і раптоўна сьціснуў, як ціскамі таго за шыю, ушчаміў галаву Тадоркі паміж ног, ды кіём пачаў біць па хрыбце і нагах мальцавых.

Той схапіўся, каб вырвацца, уцячы — было ўжо позна! сьціснутую нагамі Панасавымі галаву ня мог павярнуць, — тулавам трапятаў толькі, танцуючы канвульсыўна ад болю...

Панас выліваў усю сваю злосьць на ім; плаціў яму за свой перад гэтым, страх, за сваю зьнявагу і просьбы... Біў і біў, кажучы злосна:— Вось табе выпіўка! Вось табе закуска, каб цябе пярун лепей!

— Ай, ратуйце!!! — крычэў Тадорка трапечучы.—Дзядзенька, Панасачка; родненькі пусьці!

— Ці будзеш уцякаць, каб цябе.

— Не, родненькі! Ой, ратуйце!!! Ня буду... пусьці!

— Ня веру цяпер табе, — казаў Панас, паклаўшы кіёк; дастаў дзягу доўгую, якой быў падпярэзаны, сьціснуў абедзьве рукі Тадоркавы разам, зьвязаў іх моцна, і канец зачапіў за свой пояс ад штаноў, які быў даволі моцным, і тады аслабаніў Тадорку. Той разам кінуўся ў бок... Памыліўся, — ня мог ужо ўцячы: Панас злосна сьмяяўся.

— Цяпер я цябе маю, галубок, пад нагой!— казаў Панас і сеўшы пачаў спакойна цягнуць гарэлку з бутэлькі, ды заедаць смачна,—мальцу нічога не даваў і той хліпаў, лежачы на пожні, ля боку Панасавага; ня мог целам крануць: усё было кійком абабіта.

Спаражніўшы бутэльку, Панас чуў сябе лепей, на'т вясёлым зрабіўся.

Падняўшыся, ён пацягнуў за сабой на дзязе Тадорку, які ўстаў, стогнучы ад болю.

— Ну вядзі да Лепля, калі ня хочаш быць бітым!

Тадорка крануўся моўчкі...

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Надыходзіў вечар. Да Лепля было вярсты тры. Тадорка са зьвязанымі назад рукамі, вёў Панаса, які важна папіраўся кійком, хістаючыся на бакі.

Чуючы што Тадорка паслухмяна вядзець. Панас на'т спробаваў пяяць, але зараз-жа ўстрымаўся, бо нешта такое, мо' сумленьне, непакоіла ягоную душу. Рабіўся неспакойным чагосьці. Ішлі... Дарога віляла, каб не зачапіць гдзе макраты: мінала балоты з вужакамі, парузьнікі з ваўкамі, вазёры з рыбай, і прарэзаўшы прасьцей Селішчы зьблізілася да берагу глыбокае і чыстае ракі Вульлянкі.

Тут быў ля' самай дарогі страшэнны абрыў...

Ледзь пляцецца ад слабасьці і болю Тадорка.. Рукі, сьціснутыя дзягай, набраклі і наліліся крывёй — іх ён ад болю ня чуў зусім...

Раптам ён стаў.

За адзін крок быў страшэнны абрыў... Зьнізу зіяла прорва.

Што стаў! — крыкнуў пьяны Панас, корчучы з сябе вялікага начальніка.

— Не магу далей — змарыўся...

— Брашы, сабака! падганю ізноў! Вядзі, каб цябе пярун!

Кійком узмахнуў наўперад і трапіў па нагах Тадоркавых.

— Ай! — крыкнуў малец і... заваліўся... За ім страціў раўнавагу пьяны Панас і... зваліўся ўніз галавой. За ім шмыгнуў, дзягай прычэпляны за штаны, Тадорка...

...Ба-бух!!! Рака адазвалася па свойму, прыймаючы ў свае нетры абодвух...

...Нешта айкнула слаба, тонкім галаском, як Тадорка...

Ахнула глуха страшна, як Панас, і пабегла ўсюды паведамляць аб страшэнным здарэньні...

А Лепля, асьвечаны заходзячым сонцам, тануў у садох; царквы залочаны купал маніў да сябе пілігрымаў ня бачучы і ня чуючы здарыўшагося няшчасьця...

Толькі вялікі звон касьцёлу адазваўся тры разы плачучым, задушэўным і сумна-чулым тонам, як-бы шкадуючы беднага павадыра Тадорку і пьянога сьляпога Панаса.

А. В.

злеўскага прыехаў 23 г. м. у госьці яго сын Янка, які служыў на фабрыцы ў Маскве. Угледзіўшы, падчас абеду, на сьценцы абраз Маткі Боскай Чэнстахоўскай, Янка пачаў кпіць з веры і бацькі, пытаючыся яго, ці ён і дагэтуль яшчэ верыць байкам аб Богу і сьвятых. У спрэчцы разгневаны бацька адчыніў дзьверы і казаў сыну йсьці вон. У адказ Янка схапіў сякеру і ударыў ёй па бацькавай галаве так крэпка, што той і ня зіпнуў. Матка, якая кінулася была на дапамогу бацьцы—дастала такжа. Яна таксама хутка памерла ад ранаў. Добры сынок уцёк, баючыся расправы сялян—суседзяў.

Вось якія вынікі дае выхаваньне моладзі ў комуністычным духу. Бога—няма; сьвятых — далоў! А бацьку з маткай—сякерай па галаве!

Абы жыў і панаваў Троцкі і кампанія чырвоных цароў! Нядарма іх сьцяг — чырвоны: кроў і кроў. Вось іх ідэал.

### Сьмертныя прыгавары чырвонаармейцам.

У ваенным судзе закончыўся разбор справы аб бунце ў чырвонаармейскай крэпасьці Кушкі. Там чырвонаармейцы ўзбунтаваліся проціў комсастава і забілі некалькіх камандзіраў, у тым ліку — камэнданта крэпасьці. 16 краснаармейцаў прыгаворана да растрэлу, 40 на доўгія гады катаргі, а 9 выкінуты з арміі.

Добрыя мусіць камандзіры і добрыя парадкі, калі людзі не баючыся растрэлу — бунтуюцца.

## Навіны у тры радкі.

—29 верасьня памёр ў Парыжу вядомы францускі палітычны дзеяч Лявон Буржуа.

— На апошнім кангрэсе ангельская рабочая партыя 2.954.000 галасамі проці 321.000 адмовілася ад супрацоўніцтва з комуністамі.

— Урад Грэцыі пастанавіў распусьціць парлямант, дзеля таго што ён страціў давер'е народу.

— У Букарэсьце адбылося ўрачыстае абвешчаньне аўтокефальнага патрыярхату румынскай царквы.

— У паўднёва-амэрыканскіх штатах паводка заліла 25.000 гэкт. зямлі. Каля тысячы вёсак заліта вадой.

— Каля Нью-Іорка затанула амэрыканская падводная лодка I 51. Увесь экіпаж загінуў.

— 5. X у Рэвалі выпаў першы сьнег. Падчас буры ў парках і на бульварах паламана шмат дрэваў.

—Падчас буры ля' берагоў Эстоніі, з маякоў былі заўважаны захопленыя бурай савецкія вайсковыя судны, падаючыя трывожныя сыгналы.

— Перагаворы аб абмене палітычнымі арыштантамі паміж польскім і літоўскім Чырвонымі Крыжамі скончыліся памысна. Абмен адбудзецца 23.X у Аранах.

## Тутэйшая хроніка.

**Арышт кс. Гадлеўскага.** Уначы з 29 на 30 верасьня г.г., па загаду Сьвенцянскага сьледаваценя, паліцыя арыштавала ў Жодзішках ксяндза-беларуса Гадлеўскага, якога прывязьлі ў Вільню і пасадзілі ў Лукішскую турму. Абвінавачываюць яго па 130 арт. п. 1 К. К. Як вядома, кс Гадлеўскі ўжо быў раз арыштаваны ў чэрвені месяцы г. г., але тагды яго звольнілі пад залог у 1.000 зл.

**Новая ахвяра Луцкевіча.** 18 верасьня г.г. Віленскі Акружны Суд разглядаў справу *адказнага* рэдактара газэты „Сялянская Праўда" Антона Войціка, якога абвінавачывалі ў зьмяшчэньні ў трох нумарох газэты правакацыйных і варожых адносна да дзяржавы артыкулаў. Суд адбыўся пры зачыненых дзьярох. Антон Войцік быў прызнаны вінаватым і дастаў год турмы.

Нават не пералічыць ужо колькі такіх ахвяраў А. Луцкевіча сядзіць на Лукішках!

**Зьезд старавераў.** У дні 14, 15, 16 і 17 кастрычніка ў Вільні адбудзецца першы зьезд старавераў са ўсей Польшчы. Пасяджэньня зьезду будуць адбывацца ў царкве на Новым Сьвеце.

**Новы паштовы тарыф.** У № 99 „Dzien. Ust." апублікавана распараджэньне аб увядзеньні новага паштовага тарыфа. Вага звычайных пісьмаў, перасылаемых у межах Польшчы, павялічана да 500 грамаў. Пісьма вагой да 20 гр. будуць аплачывацца па 15 грош. ад 20 да 250 гр;—па 30 гр. і ад 250 да 500 грам. па 60 гр.

**Кватэрны мараторыум.** Міністэрства Справядлівасьці ўнясло ў Сойм проэкт кватэрнага мараторыума на час ад 1 кастрычніка г.г. да 1 студня 1926 г. У працягу гэтага часу аплата за кватэры ня будзе павялічывацца і застанецца такой, якая была да 1 кастрычніка г.г.

**Візы ў Амэрыку.** Амэрыканскі консул падаў да агульнага ведама, што гэт. зв. „permity" з Канады маюць моц толькі ў працягу 5 месяцаў ад дня выдачы. Большая частка, гэтых „permity", атрыманых у Польшчы, ужо страціла вартасьць. Прасрочаныя „permity" трэба адасылаць у Канаду. дзе іх можна лёгка абменяць на новыя.

**Экзамены за 7 клясаў пачатковай школы.** Прашэньня аб экстэрнаў аб дапушчэньні іх да экзаміна ў за 7 клясаў пачатковай школы прымаюцца школьнымі інспэктарамі да 10 г. кастрычніка. Да прашэньня трэба далучыць гэткія дакумэнты: мэтрыку нараджэньня, школьнае пасьведчаньне, уласнаручна напісаны жыцьцёрыс і фатаграфію. Аплата за экзамены ўносіцца кіраўніку школы, у якой будзе адбывацца экзамен.

**Новы куратар.** 1-га кастрычніка ў Вільню прыехаў новы куратар школьнага вокругу п. Рыневіч.

**Курс на грошы.** 6 кастрычніка прыватная біржа плаціла за даляры, па 6 зл. 8 гр., за 10 рублёў золатам 31 злот.

**Арышт рэдактара „Бальшавіка".** Палітычная паліцыя ў Вільні арыштавала сябра комуністычнай партыі Заходняй Беларусі, які быў рэдактарам нелегальнай газэткі „Бальшавік".

## Пісьмо у рэдакцыю.

*Паважаны Пане Рэдактар!*

Будзьце ласкавы надрукаваць у вашай газэце гэтых колькі слоў:

Ня маючы, ведама, ніякіх іншых аргумэнтаў у змаганьні з Часовай Беларускай Радай, як прадстаўніцай часткі беларускага грамадзянства з поле-нафільскай ідэолёгіяй, віленскія поўкомуністычныя газэты абкідаюць мяне і тых, хто належыць да Часовай Беларускай Рады вулічнай лаянкай і інсынуацыямі. Ня думаем, ведама, каб людзі спад сьцягу комінтэрна, наагул, маглі аднесьціся да сваіх палітычных праціўнікаў больш прызвайта. Яны гэтага не патрапяць і дзеля гэтага большасьць у выступленьнях мы пакідалі без адказу. Ды й не было з кім спрачацца. Адказныя рэдактары гэтага выдавецтва,—або дзеці (вучні гімназіі), або асобы, якія закрываюць сабой павадыра і фактычнага рэдактара розных „Думак", „Беларускіх Доляў", „Жыцьця Беларуса" і г. п. А. Луцкевіча. У большасьці яны або уцяклі, або сядзяць у вастрозе за сваю айчкавернасьць, з якой аддалі сваё прозьвішча пад загад п. Луцкевічу. Цягнуць іх з нашага боку да адказнасьці мы лічылі безчалавечным.

Проці п. Л. мы колькі разоў выступалі у прэсе зусім выразна абвінавачываючы яго ў калечаньні беларускай моладзі і думалі, што гэткім чынам мы прымусім яго пацягнуць нас да судовай адказнасьці. Аднак п. Луцкевіч не зьмяніў сваей тактыкі і далей вядзе грубую лаянку на старонках сваей часопісі. З другога боку, мы на судовым шляху ня можам нічога зрабіць гэтаму пану, бо дзеля таго што, як усе „дзеячы" гэтага гатунку, ён закопсіраваны і укрываючыся за плячыма статыстаў, не падпісывае сваіх інсынуацыяў.

Дзеля таго, што грубыя напасьці п. Луцкевіча трываюць і далей, не застаецца мне і маей групе нічога іншага, як падаць да агульнага ведама, што на ўселякія далейшыя ягоныя выступленьні будзем прымушаны зарэагаваць гэткім способам, які думаем і для асобаў тыпу п. Л. і Ком. будзе зразумелым і пераконываючым. Што датычыць падстаўнога рэдактара апошняе газэты, з прычыны ўзмацнейшайся лаянкі, аднача́сна цягнем да судовай адказнасьці.

З пашанай *А. Паўлюкевіч.*

Дзеля таго, што выступленьні п. А. Луцкевіча проці Час. Бел. Рады датычыць й кожнага з нас пасобку, як сябраў гэтай арганізацыі — падаем да ведама, што мы зусім салідарны з вышэйпісаным, як датычна зьместу і спосабу рэагаваньне да п. Луцкевіча.

*А. Якімовіч, А. Кабычкін, С. Сасіноўскі, Я. Салавей.*

## Юрыдычныя парады.

**Грам. Ва—ку.** *Запытаньне:* жонка ня жыве са мною. Дзяцей нямашака. Патрабуе ўтрыманьне і падала аб гэтым ў Суд. Ці мае яна права патрабаваць што ад мяне і як бараніцца.

*Адказ.* Па закону наагул—муж павінен утрымоўваць жонку і сямью. Але і жонка мае абавязак жыць з мужам і па магчымасьці памагаць. Калі ня жыве разам з мужам, дык права на утрыманьне мае толькі тады, калі жыць разам ня можа па віне мужа: (біць яе, зьдзекуецца і г. д.). Калі-ж адыйшла па сваей волі, проста дзеля таго, што ня хоча (або „ня любіць") — дык права ня мае. Дакажыце што віна яе і дайце згоду каб вярнулася дамоў, тады, ёй у дамаганьнях утрыманьня Суд адмовіць.

**Грам. Кар—ву.** *Запытаньне:* ці можа сын патрабаваць ад бацькі выдзелу яму часьці зямлі і гаспадаркі.

*Адказ.* Па куль бацька жыве—ён гаспадар і ўся гаспадарка і распараджэньне ёю залежыць толькі ад яго. Патрабаваць ня можа і калі бацька ня хоча, ніхто яго ня змусіць даць што небудзь.

**Грам. Яз. Жал—ка.** Адна ссылка на закон, аб якім вы пішаце ў вашай справе не паможа. Трэба йсьці зусім інакш. Што і як трэ' рабіць — знойдзеце ў пісьме, якое послана вам 3 г.м.

**Грам. Рудко Ц—му.** *Запытаньне:* Паўздорыў з кнігаром у яго краме. Той запрасіў паліцыянта і заявіў, што я пакраў кнігі, якія быццам ён адабраў. Напісаны пратакол, цягнуць ў Суд Кнігар — сьведкай. Ці можа ён быць за сьведку, паліцыянт абвінавачваць і як бараніцца.

*Адказ.* У даным выпадку справа падлягае Міравому Суду, значыцца па закону абвінавачываць будзе паліцыя. Калі начальства даручыць, а ніхто са старон не паставіць яго сьведкай, дык можа абвінавачваць нават той самы паліцыянт, што пісаў пратакол. Кнігар зьяўляецца пакрыўджаным; будзе дапрашывацца як сьведка, але можна заявіць „экспэпцыю"—(адвод) і яго дапросяць без прысягі. Як бараніцца — трудна у газэце параіць, бо гэта залежыць ад шмат якіх акалічнасьцяў, часта вельмі нязначных. Пасылаецца пісьмо, адказ падрабязны дамо як адкажыце на пытаньні ў пісьме.

## ЖАРТЫ.

### Не зразумеў.

У вагоне зялезнай дарогі, паміж іншых пасажыраў, едзе беларускі селянін.

Кантроль прагледае білеты, падходзіць да селяніна і пытаецца.

— Pan będzie łaskaw pokazać pański bilet.

Селянін не зразумеў у чым справа і адказвае.

— Выбачайце, у мяне не панскі білет, а свой...

*Істрычка.*

### Комуна.

— Што гэта значыць — „комуна?"

— Гэта такая штука:

„Што твае—тое—мае, а што мае—тое не твае!"

### Усё аддаў.

Судзьдзя канчае дыктаваць пісару пратакол і пытае:

— Ці абвінавачаны мае яшчэ што дадаць на сваю абарону?

Селянін чухаецца ў галаву, папіскае плячыма і кажа:

— Ані граша не дадам ужо, бо ўсе грошы забраў вось гэты пан адвакат.

### Сьмерць і доктар.

Хворы паправіўся, а сьмерць за дзьвярыма злуецца на доктара:

— Чакай, здраднік! Гэты раз вырваў ты ў мяне ахвяру, хаця-ж гэта і рэдка здараецца...

— Даруй мне апраўдываўся доктар—я тут не вінаваты. Ты-ж ведаеш мае лекі... Але што-ж: я лію яму іх у горла, а ён — каб яго ліха — выплёўвае!..

(*„Громадський Голос"*).

**Н—ра, В—р.** Бясплатныя парады праз нашую газэту даюцца *толькі падпісчыкам.* Свае пытаньні вы не падпісалі, няведама што гэта за „Н—ра", „В—р", ці гэта ініцыалы прозьвішча, ці што іншае? Дзеля гэтага адказу не даем.



Рэдактар - Выдавец Язэп Салавей. Друкарня Дворжэца, вул. Завальная № 32.